

УДК 006.4:004.4:81`4

Польська О.В.¹, Кудерметов Р.К.², Хавкіна О.М.³, Горовий О.С.⁴

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² доц. НУ «Запорізька політехніка»

³ доц. НУ «Запорізька політехніка»

⁴ студ. гр. КНТз-615м НУ «Запорізька політехніка»

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ СТАНДАРТІВ ISO/IEC У ГАЛУЗІ ПРОГРАМНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Сучасний розвиток програмної інженерії характеризується активним впровадженням міжнародних стандартів, що регламентують процеси життєвого циклу програмного забезпечення, забезпечення якості та управління проектами. Провідну роль у їх розробленні відіграє підкомітет ISO/IEC JTC 1/SC 7 Software and Systems Engineering [1], який формує узгоджену систему стандартів для інженерії систем та програмного забезпечення, що описують об'єкти та процеси цієї галузі та відображують особливості семантики та функціонування її термінів. Отже, важливою складовою цих стандартів є термінологія, що забезпечує однозначність розуміння ключових понять у міжнародному професійному середовищі.

Базовим термінологічним ресурсом галузі є стандарт ISO/IEC/IEEE 24765:2017, який містить понад 4600 термінів і визначень. Цей стандарт інтегрує терміни з інших нормативних документів, зокрема ISO/IEC/IEEE 12207 та ISO/IEC/IEEE 15288, і формує єдину англомовну терміносистему. Однак особливості цієї терміносистеми, зокрема велика кількість

термінологічних одиниць і багатокомпонентних термінів та постійна поява нових понять, значно ускладнюють їх переклад і адаптацію на національному рівні.

В Україні міжнародні стандарти приймаються як національні, зокрема у вигляді ідентичних перекладів (IDT). Прикладом є ДСТУ ISO/IEC/IEEE 15288:2016. Проте на практиці такі стандарти часто залишаються англomовними або містять лише частковий переклад, що обмежує доступність термінології для широкого кола фахівців, у тому числі необхідних на етапі навчання та підготовки. Діючі стандарти ДСТУ ISO/IEC/IEEE 24765:2018 [2], ДСТУ ISO/IEC/IEEE 12207:2018 та ДСТУ ISO/IEC/IEEE 15288:2025 прийняті на національному рівні методом підтвердження, який не передбачає перекладу та передруку тексту і передбачає застосування мовою оригіналу. У зв'язку з цим зазначені стандарти містять галузеву термінологію разом із її дефініціями в англomовному поданні. Водночас наявні українські термінологічні та сучасні академічні словники не забезпечують повного охоплення термінів, репрезентованих у міжнародних стандартах.

Аналіз сучасного стану дозволяє виділити кілька ключових термінологічних проблем [3, 4]. По-перше, значна частина термінів міжнародних стандартів не має стандартизованих українських відповідників, що призводить до використання англіцизмів або неофіційних перекладів. По-друге, спостерігається варіативність перекладу: один і той самий термін може передаватися різними способами (калькування, транслітерація, описовий переклад), що створює неоднозначність. По-третє, складні багатокомпонентні терміни важко адаптувати без втрати змісту. Крім того, швидкий розвиток галузі спричиняє появу нових термінів, які ще не відображені у стандартах [3, 5], що поглиблює розрив між нормативною базою та практикою.

Наслідком такої ситуації є ускладнення впровадження міжнародних стандартів, неоднозначність у наукових дослідженнях і навчальних матеріалах, а також залежність професійної комунікації від англomовної термінології. Це, у свою чергу, негативно впливає на якість підготовки фахівців і ефективність застосування стандартів у національному середовищі [3].

Для вирішення зазначених проблем доцільним є створення централізованої української термінологічної бази, узгодженої з міжнародними стандартами [4], системний переклад стандартів ISO/IEC, гармонізація академічних словників із нормативними документами, а також міждисциплінарна співпраця фахівців у галузі ІТ і лінгвістики. Не менш важливим є регулярне оновлення термінології з урахуванням розвитку галузі.

Таким чином, термінологічна гармонізація є ключовою умовою ефективного впровадження міжнародних стандартів у галузі програмної інженерії. Її вирішення потребує підходу, який передбачає синхронізацію міжнародної, національної та освітньої термінологічних баз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ISO/IEC JTC 1/SC 7 Software and Systems Engineering. *ISO*. URL: <https://www.iso.org/committee/45086.html> (дата звернення: 15.03.2026)
2. ДСТУ ISO/IEC/IEEE 24765:2018. Інженерія систем і програмних засобів. Словник термінів (ISO/IEC/IEEE 24765:2017, IDT). Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2018.
3. Польська О. В. Міжнародні стандарти з інформаційних технологій: структура, лексичне наповнення, переклад : магістерська робота. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. 127 с. URL: <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/14315> (дата звернення: 15.03.2026)
4. Олійник Н. Гармонізація термінів національних стандартів: виклики та перспективи. *Проблеми української термінології* : зб. наук. праць XVIII Наук.-практ. конф. (м. Львів, 3–5 жовт. 2024 р.). Львів, 2024. С. 43–47.
5. Корнева З., Козак І. Новітні тенденції у творенні термінології в галузі розробки програмного забезпечення. *Advanced Linguistics*. 2023. № 12. С. 107–114. DOI: 10.20535/2617-5339.2023.12.291238